

Marcin Czajkowski

TRZY KSIĄŻKI W JEDNEJ

Nie sposób jednoznacznie sklasyfikować książki Pawła Mościckiego *Chaplin: przewidywanie teraźniejszości*. Można ją bowiem czytać na trzy sposoby.

Po pierwsze, jako monografię twórczości Charlesa Chaplina, aktora i reżysera, który, występując jako swoje najbardziej znane *alter ego* – Mały Tramp – odprowadził na cmentarz historii zapomniane dziś medium – film niemy. Mościcki rozkłada komizm filmów Chaplina na czynniki pierwsze, nie odbierając mu uroku. Zwraca uwagę na przemiany, jakie zaszły w komedii od pierwszych produkcji z Małym Trampem w roli głównej.

Po drugie, książkę można uznać za studium z antropologii kultury wizualnej. Analizie kolejnych filmów towarzyszy refleksja nad teorią kina, co jest o tyle ciekawe, że Chaplin był twórcą niesłychanie samoświadomym. Pierwsze kroki w branży rozrywkowej stawiał jako niespełna dziesięciolatek, występując jako mim i komik w robotniczych dzielnicach Londynu. Miał okazję podglądać starszych kolegów po fachu i dzięki tym obserwacjom stworzył postać pociesznego,

niestrudzonego stawiającego czoło przeciwnościom losu uboższego eleganta. Swój zawód traktował niezmiernie poważnie, a w filmach dozwalał komedię i tragedię z aptekarską precyzją.

Po trzecie, książka Mościckiego może być rozprawą historiozoficzną dotyczącą relacji między wielką polityką wpływającą na losy milionów ludzi a komedią, która te miliony bawi. Niech za przykład posłuży ponury zbieg okoliczności: Chaplin zaczął zdjęcia do *Dyktatora*, filmu stanowiącego satyrę na rządy Hitlera, pod koniec marca 1940 roku. W jednej ze scen postać wzorowana na Hermannie Göringiu nie posiada się z radości z powodu wynalezienia trującego gazu. Niespełna dwa miesiące wcześniej hitlerowcy po raz pierwszy użyli cyklonu B. *Aby się dowiedzieć więc, gdzie czyha autentyczne zagrożenie* – komentuje Mościcki – *trzeba zobaczyć, z czego ludzie aktualnie najchętniej żartują, i podążyć w wyobraźni kilka kroków dalej.*

Chaplin: przewidywanie teraźniejszości to ciekawa historia twórczości niepospolitego artysty i niespokojnych czasów, w jakich żył.

Paweł Mościcki,
*Chaplin: przewidywanie
teraźniejszości*,
Wydawnictwo
Słowo/Obraz Terytoria,
Gdańsk 2017

